

صیغه شرطیه حالیه

(۱۰۳) - صیغه شرطیه حالیه حکایه الحال فی الماضیدن (۲) متشکل اولوب جمله شرطیه نك اولنه ادات شرط اولان لَو (اكر) جمله جوابیه نك اولنه ده لَ (۳) ككتور يلور .

مثال : لَو كَانَ يَجِيءُ لَكَانَ يُغْنِي اكر كلورسه تركي سويلر

صیغه شرطیه ماضیه

(۱۰۴) - صیغه شرطیه ماضیه حکایه ماضیدن تشکیل ایدیلوب کذا جمله شرطیه نك اولنه لَو جمله جوابیه نك اولنه ده لَ ككتور يلور .

مثال : لَو كَانَ أَحَبَّنَا لَكَانَ آتِي اكر بزی سوش اولسیدی کلور ایدی

(۱۰۵) - جمله جوابیه صیغه حالیه بی مقتضی اولور ایسه جمله شرطیه بِالْكَز ماضی

یاخود حکایه ماضی ایله افاده اولنور که بو حالده جمله شرطیه نك ابتدا سنه لَو

یرینه اِنْ یاخود اِذَا ككتور يلور .

مثال] اِنْ دَخَلْتَ فِي الْخَانُوْتِ تَجِدُ حِكَايَاتٍ ، دَكَانَه كِير دِيكْنَدَه حِكَايَه لَر بُولورسَك
اِذَا كُنْتَ تُرِيدُهَآ مَفْتُوحَةً اَفْتَحُهَآ ، اَنْكَ آچِيْقِ اُولسِنِي اَيْسْتَه دِيكْكَ حَالَدَه اچَارَم

(۲) یاخود ما ضیدن لَو جَاءَ لَفَنِي اكر كلورسه تركي چاغرز

(۳) لسان عوامده ككتور ويلور .

لغات

بَوَائِجِج	بَابُوجِجِر	تَمَّ	تَمَامِ اِبْتَدَى	يَنْبَغِي	لَا زَمَدِرِ اِقْتَضَا اِبْتَدَى
فُضُولِي	مَالَا اِبْعْنَى اِبْلَاهِ اَوْ غَرَشَانِ كَمَسَه	مَحَلَّات	مَعْلَه لِر	جَاز	مَسَاعِدَه اِبْتَدَى
اِلَى هَذِهِ الدَّرَجَةِ	اَوْ قَدِر	اَخِيْر	صَوَك	لَزِمَ	وَاجِبِ اَوْلَدِي
شَرِيْكَ	اَوْ رَتَاق	ثَمَن	بِهَا	لَاق	لَا يِقِ اَوْلَدِي
تَرْجَمَةٌ	تَرْجَمَه	اَكِيْد	مَعْقُقِ اَمِيْن	عَلِمَ (ب)	يَبْلُدِي
مَعْذُوْر	مَعْذُوْر	حَجْرَةٌ	قَمَارَةٌ حَجْرَةٌ	اِسْتَا جِر	كَبِيْر اَلْدِي
مُتَهَاوِن	تَنْبَل ، كَهْ وِشَاك	حَال	مَا اَوْ حَالِه	اَغْلَقَ	فِي اَدِي
تَقِي	بِرْ هِيْر كَارَه صَا لِحِ اَدَم				

تعليم (۲۵)

كَانَ يَنْبَغِي أَنْ تَسْتَأْجِرَ هَذِهِ الْمَحَلَّاتِ -- تَعَالِ إِنَّ مَعَكَ بَوَائِجِجِي --
لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ بَوَائِجِج -- أَمَا كَانَ يَلْزِمُ أَنْ تَكُونِي نَقِيَّةً -- مَا كَانَ يَلِيْقُ أَنْ
يَكُونُوا فُضُولِيْنَ اِلَى هَذِهِ الدَّرَجَةِ -- إِنْ كَانَ شَرِيْكُهُ فَلَيْسَتْ اَجْرُ الْمَحَلَّاتِ --
يَكُونُ تَمَّ التَّرْجَمَةِ قَبْلَ أَنْ تَفْرَغُوا -- لَوْ كَانَتْ اَلْبَوَائِجِجُ هُنَا لَكُنْتُ قُلْتُ
لَكَ -- لَوْ كَانُوا عَلِمُوا بِذَلِكَ لَمْ يَكُونُوا اسْتَأْجَرُوا الْحُجْرَةَ -- لَوْ كَانَ ذَلِكَ
لَكُنْتُ مَعْذُوْرَةٌ -- اَكِيْدُ اَنَّكَ فُضُولِي -- اَهَذَا ثَمَنُكَ الْاَخِيْر -- اَكَانَتْ

بَاكِهٌ - كَانَ الْمُتَهَابُونَ (۱) يُغْنُونَ - هَذِهِ الْمَعْلَاتُ مُسْتَأْجِرَةٌ - كُنَّا قَدْ
صِرْنَا مَعذُورِينَ - لَوْ كُنْتَ أَحِبِّتَنَا لَكُنْتَ آتِيَةً - هَلْ جَائِزٌ أَنْ نَخْلُقَ
بَابُ الْحُجْرَةِ - لَوْ كَانُوا عَالَمِينَ بِالثَّمَنِ لَرَضُوا - كَانَ لَهُ شَرِيكَ - لَكَانَ
يَنْبَغِي أَنْ لَا تُغْنُوا

ترجمہ (۲۵)

آغلا یورلردی . . . قماره مزه کیر یهور ایدک . . . تنبل اولما ملی ایدک . . . دائره لری
قیامش ایدی . . . قماره بی آچیق ییلیور ایدیلر . . . بونی بیله جکزه . . . چناقلری
قیر مشیدق . . . ترجمه کزی بتورمزدن اول کاکزه . . . ساعده ایتدی . . . ترجمه مز
یتدی . . . اونلرک تنبل اولدقلرینه امین دکلی ؟ - بو ترجمه نک فیاتنی بیلمک لازمه
ایدی . . . بو معلومدر . . . اگر صوک فیاتنی ییلور ایسه بودکانی کیرالیه جق . . .
اگر بوروما نلری بتورمک ایسته یورایسه تنبل اولما ملیدر . . . دکانی آچدی . . .
اوقدر فضول اولیه لم . . . نه وقت سز کلور ایسه کز روما نلرم بولنور . . . اگر
لزوملی ایدیه شرقی سونلایدی . . . بودائره لره (بلوکلره) کیره امک مناسب ایدی . . .
پایوچلره مالک اوله جقمیسکزه؟ - اونلرک معذور اولدقلرینه امین در . . .

درس (۲۶)

فعل مجهول

(۱۰۶) - ماضیده ' فعل مجهولک عین الفعلی مکسور (ی) اولوب بوندن اول
بولان حرفلرک کافه سی مرفوعدر لر (۲) .

(ضرب دن)	دو کلدی	ضرب] مثال:
(استخرج دن)	چیقارلدی	استخرج	

(۱۰۷) - مضارعده فعل مجهولك عين الفعلی مفتوح (-) اولوب مضارعت حرفلریده مرفوع (-) اولور .

(یضرب دن)	اورولور	یضرب] مثال:
(یستخرج دن)	چیقاریلور	یستخرج	

فعل مطاوعت و افعال ضمیر به

(۱۰۸) - فعل مطاوعت : اِنْفَعَال ' اِفْتِعَال بابلرندن کلان افعال اولوب مطاوعت معنا سیده ' فَعْلُكَ اَثْرِيْنِكَ مفعولده ظهور یتنه بالاطاعه او فَعْلُكَ حکمنندن متأثر اولوق دیمکدر .

مطاوعت اثر یدر] مثال:	اِنْكَسَرَ الزُّجَاجُ	جام قیرلدی	اشته جامك قیرلمسی
		اجتمع الحكماء	حکما طوپلانندی	حکمانك شوپلانمسی

افعال ضمیر به نفس یاخود ذات کلمه لریله کلان افعال اولوب بو ذات نفس کلمه لرینه مطلوب اولان ضمیر متصلدن بری علاوه ایدیلور .

کندی کندی اور پورم	اَضْرَبَ نَفْسِي] مثال:
کندی کندی اور پورسک	تَضْرَبَ ذَاتَكَ	

درس (۲۷)

صفت یا خود نعت

(۱۰۹) - عریضه ده صفت موصوفین صوکره کلور و موصوفیه دائماً

مطابقت ایدر .

امْرَأَةٌ عَفِيفَةٌ
بر عقیف خانم

بِنْتُ جَمِيلَةٍ
بر کوزل قیز

رَجُلٌ عَاقِلٌ
عاقل بر آدم

الشَّيْخُ الْفَاضِلُ
فاضل شیخ کبی

مثال:

(۱۱۰) - صفت مقایسه ابکی شیئی بر برینه نظرآ فرق و تمییزاتی حکم کن . بو مقایسه ده

اعلا و ادنا جهتیه ابکی به منقسم در . صفت مقایسه عالیه اسم تفضیل

صیغه سیدر .

ثلاثین مشتق اولان صفتلردن اسم تفضیل صیغه سی تشکیل اتیمک ایچون

صفت مذکورک فاه . نک اولنه آ علاوه ایدوب عین الفعلی مفتوح (-) فیلق

ایله اولور .

مثال

طویل اوزون (طویل دن) أطول دها اوزون

عالم بیلان (علم دن) أعلم زیاده بیلان

کبیر بیوک (کبیر دن) أكبر دها بیوک کبی

صفت تفضیلیه ده بزده کی (دن) برینه (من) کتور یلور .

يُوسُفُ أَعْلَمُ مِنْهُ
یوسف اوندن دها عالم در

هُوَ لَأَهْ أَعْلَمُ مِنْ أَوْلَيْكَ
بونلر اوته کیلردن دها عالم در .

(۱۱۱) - صفت عالیه بشقه بر صیغه اولیوب منمیهله برابر کلان اسم تفضیلدن عبارتدر .

أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَظَمَ الْخُلَفَاءُ، أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ افندیلره ز خلیفه لرك اك ییوکی در
أَيُّبَةُ أَصْغَرَ أَخَوَاتِي
ایبیه قیز قرد اشارمك اك کوچکی در

(۱۱۲) - افعال مشتقه دن مشکل اولان ، الوان واشکالی بیان ایدن صفتلردن ، صفت
مقایسه تشکیلی أَشَدُّ (پك) (غایت) . أَكْثَرُ (چوق) کلمه لر ينك علاوه سینه در
مثال

مُجْتَهِدٌ ، چالیشقان - اِرْجَتْهَادٌ ، چالیشمه - أَكْثَرُ اِرْجَتْهَادًا ، چوق چالیشقان
أَسْوَدٌ ، سیاه - سَوَادٌ سِیَاهَلِقٌ - أَشَدُّ سَوَادًا پك سیاه

(۱۱۳) - اشبو صفت مقایسه نك اولده حرف تعریف کتور یلور ایسه ، صفت عالیه
تشکل ایتمش اولور .

مثال : هِيَ اَلْأَكْثَرُ اِرْجَتْهَادًا مِنْكُمْ او (مونت) سزدن دها چوق چالیشقان در .
(۱۱۴) - ادنالق جهتیه صفت مقایسه تشکیلی أَقْلٌ (پك آز) کلمه سنك علاوه سینه در

مثال :
جَمِيلٌ ، کوزل - جَمَالٌ ، کوزللك - أَقْلٌ جَمَالًا ، پك آز کوزل .
عَاقِلٌ ، عقلی - عَقْلٌ - أَقْلٌ عَقْلًا - پك آز عقلی

(۱۱۵) - دها زياده مادونيتي بيان ايچون صفت مقايسه نك اولنه حرف تعريف
كتور يلور .

مثال : هُوَ الْأَقْلُّ عَقْلًا مِنْكُمْ اوسزدن دها آز عقلي در

(۱۱۶) - تشبيه وتمثيل ايچون : نظير - مثل - كَ قوللا نيلور .

مثال : هُوَ شَجِيعٌ مِثْلَ الْأَسَدِ او ارسلان كبي شجيع در .
لَيْسَ نَظِيرُهُ اونك نظيري يوقدر .

درس (۲۸)

اعداد بياندر

اعداد اصيه شونلردر :

مؤنث	مذكر		مؤنث	مذكر
ثمان	ثَمَانِيَةٌ	۸	واحدة	۱
تسع	تِسْعَةٌ	۹	اِثْنَانِ	۲
عشر	عَشْرَةٌ	۱۰	ثَلَاثَ	۳
احد عشر	أَحَدَ عَشْرَ	۱۱	أَرْبَعَ	۴
اثنان عشر	اِثْنَانِ عَشْرَ	۱۲	خَمْسَةَ	۵
ثلاث عشر	ثَلَاثَةَ عَشْرَ	۱۳	سِتَّةَ	۶
الى آخره	الى آخره		سَبْعَةَ	۷

مذكر ومؤنث لکده مشترك		مشترك	
۲۰	عِشْرُونَ	۶۰	سِتُونَ
۳۰	ثَلَاثُونَ	۷۰	سَبْعُونَ
۴۰	أَرْبَعُونَ	۸۰	ثَمَانُونَ
۵۰	خَمْسُونَ	۹۰	تِسْعُونَ (۱)
۱۰۰	مِئَةٌ أَوْ مِائَةٌ	۱۰۰۰	أَلْفٌ
۲۰۰	مِئَتَانِ (۱)	۲۰۰۰	أَلْفَانِ (۱)
۳۰۰	ثَلَاثُمِئَةٌ أَوْ ثَلَاثَ مِائَةٍ	۳۰۰۰	ثَلَاثَةَ أَلْفٍ
الى آخره		الى آخره	

(۱۱۷) - لسان عربده (۳) دن (۱۰) عددینه قدر اولان اعدادك
منسوب بولندقارى اسم جمع اوله رق ككتوريلوب (اون) ك فوقنده بولنان اعدادك
منسوب اولدقارى اسماء مفرد اوله رق وضع ابديلور .

مثال

ثَلَاثَةُ رِجَالٍ	اوج ارکک	-	أَحَدٌ عَشْرَ رَجُلٍ	اون بر ارکک
ثَلَاثُ نِسَاءٍ	« قادين	-	أَحَدِي عَشْرَةَ أَمْرَأَةً	اون بر قادين
أَرْبَعَةُ صِبْيَانٍ	درت چوجوق	-	مِئَةٌ صَبِيٍّ	يوز چوجوق

(۱) - بولنر حالت نصب وجر لرنده (يعنى مفعول واقع اولدقارى وقت)
عِشْرِينَ تِسْعِينَ مِئَتَيْنِ أَلْفَيْنِ در الخ (۳۵) نجي ماده به راجعت اولنده .

(۱۱۸) - بر اسم مثنیٰ به راجع اولان ایکی عددی ده مثنیٰ اولور

(۱۰) نجهی درسه مراجعت اولنه

(۱۱۹) - احاد لر دائماً عشراندن اول کلور . اره لر بنه (و) حرف عطفی

قونیلور .

مثال : **أَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ** بکرمی درن (درت ویکرمی) .

اعداد مرتبه

أَوَّلُ (۱)	برنجی	ثَامِنِ	سکرنجی	خَامِسِ عَشْرٍ	اون بشنجی
ثَانِ (۱)	ایکنجی	تَاسِعِ	طقوزنجی	سَادِسِ عَشْرٍ	اون التنجی
ثَالِثِ	اوچنجی	عَاشِرِ	اونونجی	سَابِعِ عَشْرٍ	اون بدنجی
رَابِعِ	دردنجی	حَادِي عَشْرٍ	اون برنجی	ثَامِنِ عَشْرٍ	اون سکرنجی
خَامِسِ	بشنجی	ثَانِي عَشْرٍ	اون ایکنجی	تَاسِعِ عَشْرٍ	اون طقوزنجی
سَادِسِ	التنجی	ثَالِثِ عَشْرٍ	اون اوچنجی		
سَابِعِ	بدنجی	رَابِعِ عَشْرٍ	اون دردنجی		

(۱۲۰) - اعداد مرکبه بی مؤنث یا یمنق ایچون مذکر ینک آخر بنه (ة) علاوه

ایدیلور .

مثال : **ثَالِثَةٌ** ، **أَوْجُنْجِي** ؛ **رَابِعَةٌ** ، **دَرْدَنْجِي** ؛ **خَامِسَةٌ عَشْرَةٌ** ، **أُونِ بَشَنْجِي** .

(۱) - بونلرک موهثنی مستثنا اوله زق : **أُولَى** ، **ثَانِي دَرْدَنْجِي** .

(۱۲۱)۔ اعداد مرتبہ مرکبہ اعداد اصلیه کی در

مثال : **حَادِي وَعِشْرُونَ** یکرمی برنجی

(۱۲۲)۔ کورلدیکی وجہلہ یکرمی عددندن اعتبارًا احادایله عشرآه سنه

و وضع ایدیلور

۱۰۸

درون کتابده مندرج لغاتلر

أَخْبَارٌ - حوادث	أَبٌ - بابا (ج) آباء
أَخْبَرَ (ب) - خبر ویردی	أَبْنٌ - اوغل (ج) أَبْنَاءُ
أَخَذَ - آلدی	أَبْنَةٌ - قیز اولاد
أَخْضَرَ - یشلانندی	أَبْدًا - اصلاً
أَخِيرٌ - صوك (ج) أَخِيرُونَ	أَبْرَةٌ - اكنه (ج) أَبْرَةٌ
أِذَا ذَاكَ - چونكه اولوقت	أَبْلٌ - دوه (ج) أَبَالٌ
أِذَا - بوآقده برده او حالده	إِثْنَانٌ، اثنین - ابکی (۲)
أُذُنٌ - قولاق	إِجْتِمَاعٌ - طوپلانندی
أَرْبَعٌ [درت (۴)	إِجْتِهَادٌ - چالیشمه
أَرْبَعَةٌ	أَجْنَبِيٌّ - یانجی (ج) أَجَانِبٌ
أَرَادَ - ایسته دی	أَحْمَرٌ - قزاردی
أَرْمِلَةٌ - طول قاین (ج) أَرَامِلٌ	أَخٌ - فرنداش (ج) أَخَوَةٌ، إِخْوَانٌ
أَرْبَعُونَ، أَرْبَعِينَ - قرق (۴۰)	أَخْتٌ - همشیره (ج) أَخَوَاتٌ
أَرْسَلَ - کوندردی	أَخْوَةٌ - فرداشلق
أُسْبُوعٌ - هفته	
إِسْتَأْنَى - بکله دی	

اِقْتَرَبَ - باقلاشدی	اِسْتَأْجَرَ - کراledi
اَقَامَ - اوپوردی ، اقامت ایتدی	اِسْتَأْهَلَ - لایق اولدی
اَقْلَ - بک آز	اِسْتَجَابَ - اسعاف ایتدی
اَکْبَرَ - بک بیوک	اِسْتَحْسَنَ - بکندی
اِکْتَسَبَ - قزانندی	اِسْتَفْهَرَ - خبردار اولدی
اَکْثَرَ - چوق	اِسْتَسْقَى - صوابسته دی
اَکِيدَ - محقق	اِسْتَغْفَرَ - مغفرت ایسته دی
اَأْکَلَ - ییدی	اَسْوَدَ - سیاه
اَلَا - دکل می؟	اَشْتَرَى - ساتون آلدی
اَلتِّزَمَ - التزام ایتدی	اَشَدَّ - غایت ، بک
اَلْاِحْدَ - بازار	اَصْحَابَ - ارقداش
اَلْاِثْنَيْنِ - بازارا یرتسی	اَطْوَلَ - بک اوزون
اَلثَّلَاثَةَ - مالی	اَعْطَى - ویردی
اَلْاَرْبَعَاءَ - چهارشنبه	اَعْلَمَ - زیاده عالم
اَلْخَمِيسَ - پنجشنبه	اِعْوَرَ - شاشی اولدی
اَلْجُمُعَةَ - جمعه	اَغْلَقَ - قیادی
اَلسَّبْتِ - جمعه ایرتسی	اَقْلَ - غروب ایتدی

أَنَا	- بن	الْبَارِحَةَ	- دون
أَنْتَ	- سن	أَوَّلِ الْبَارِحَةِ	- اولكى كون
أَنْتِ	- سن (مؤنث)	الْعَامُولِ	- مامولدر
أَنْتُمَا	- سز (مثنى) (مذكر ومؤنث)	أَلْفٌ	- بيك
أَنْتُمْ	- سز	إِلَى	- ••••• بمعنى غاية
أَنْتُنَّ	- سز (مؤنث)	إِلَى أَنْ	- دكين
نَحْنُ	- بز	إِلَى الْآنَ	- بوانه قدر
انْخَدِعْ	- آلداندى	إِلَى هَذِهِ الدَّرَجَةِ	- او قدر
انْصَرَفَ	- اوزاقلاشدى	إِلَى حَدِّ	- قدر - دكين
أَوْ	- ياخود ، ادات عطف	أَمَّا	- دكلى ؟ استفهام انكارى
أَوْضٌ	- او طه لار	أُمٌّ	- والدة
أَوْلِيكَ	- انلر	أُمِّي	- والدم
أَيُّ	- هاتكى	أَمْرٌ	- امر ايتدى
أَيْنَ	- نره ده ، من أين ، نره دن	أَمْكِنٌ	- او اه ييلوردي
		أَمَامَ	- او ك
		أَمْتَعَةٌ	- اشياه
		أَمَلٌ	- امل ايتدى

صوکره . دها . هنوز	بعد	ب	
بارین دن صوکره	بعد غد	ایله ، برابر	ب
اوزاق	بعیدا	قپو (ج) ابواب	باب
فاطر	بغل	خالق	باری
صفر تاج ، صفر چوبانی	بقار	ارکن	باکرا
اینک	بقرة	بخیل (ج) بخلا	بخیل
	بقی	باشلادی	بداء
قاچه	بکرم	زیاده ، فضله	بالزیاده
آغلادی	بکری	تخوم	بذر
آغلاندی	بکری	صفوق	برد
پریشان ابتدی ، (امتعه حقیقده	بلبل	پوسته جی	برید
بنات	بنت	چول	بریه
فشنگار	بنادق	رشوت و پردی	برطل
تغنگ	بندقیه	فوجی	برمیل
یاپدی ، بنا ابتدی	بنی	اثبات ابتدی	برهن
پاپوچار	بویج	قارپوز	بطینج
صاتیجی	بیاع	کوندردی	بمش

صویبندی	-	تعری	-	صاندی	-	تبع
افشام طعامی ابتدی	-	تعشی	-			
آصلدی	-	تعلق	-			
اوگزندی	-	تعلم	-	طقوزنجی	-	تاسیع
اوکله طعامی ابتدی	-	تغدی	-	صمان	-	تبین
الماء	-	تفاح	-	قارشدی	-	تبلیبل
کیر یله دی	-	تقرقر	-	آت . آئینده	-	تعت
پرهیزکار، صالح آدم	-	تقی	-	یووارلاندى	-	تدحرج
مکتوبلشدی	-	تکاتب	-	براقدی	-	ترک
قیرلدى	-	تکسر	-	قنال	-	ترعة
سویلدی	-	تکلم	-	طقوز (مؤنث)	-	تسع
اوقودی	-	تلا	-	" (مذکر)	-	تسعة
شاگرد (ج) تلامیذ	-	تلمیذ	-	تسعون	-	تسعین - طقسان
او	-	تلك	-			
تمام ابتدی، بتوردی	-	تتم	-			
که وشکلك ابتدی	-	تھاون	-	بارشدی	-	تصالح
				تصنيف	-	تصنيف
				کل	-	تعال

ش

ج

کلهدی	-	جاء	-	اوجنجی	-	ثابت
مجادله ابتدی	-	جادل	-	سکزنجی	-	ثامن
قومشو (ج) جیران	-	جار	-	آغر	-	ثقیل
مساعده ابتدی	-	جاز	-	بوز	-	ثلج
مکافات ابتدی	-	جازی (ب)	-	مذکر	[اوج	ثلاث
اوطوران	-	جالس	-	مؤنث		ثلاثة
طرف (ج) جوانب	-	جانب	-			ثلاثون ، ثلاثین - اوتوز
جبهه	-	جبهه	-			ثلاثمئة
ظاغ (ج) جبال	-	جبل	-	مؤنث	[سکز	ثمان
صپه	-	ججش	-	مذکر		ثمانية
پک	-	جدا	-			ثمانون ، ثمانین - سکسان
بکی	-	جدید	-			ثمان - بیجا (ج) آثمان
غزته لار	-	جرائد	-			ثانی عشر - اون ایکی
یاره لادی	-	جرح	-			ثوب - لپاٹ (ج) اثواب
واقع اولدی	-	جری	-			ثياب - اثواب

جزار	-	قصاب	حالا	-	در عقب
جزیره	-	آطه	حب	-	سودی
جسر	-	کوپری	حبر	-	مرکب
جص	-	کیرج	حبل	-	اب (ج) حبال
جمال	-	دوه چی	حتی ، حتی آن	-	دکین
جمل	-	دوه	حجبه	-	سند
جمیل	-	کوزل	حجره	-	اوطه ، قماره
جناح	-	قناد	حجر	-	طاش (ج) آحجار
جنب	-	بان	حجل	-	گگکک
جید	-	ای	حدید	-	دمیر
		ح	حرق	-	یاقدی
			حریق	-	یاققین
حائط	-	دیوار (ج) حيطان	حزن	-	کدر (ج) حزنا
حادی عشر	-	اون برنجی	حزن	-	محزون اولدی
حارة	-	سوقاق	حسی	-	حسی ابتدی ، طوبیدی
حاضر	-	وجود	حصان	-	آت
حال ما	-	اوحالده	حضر	-	ککلی

حَطَّ (حَطَّط) - قويدی

خَرَب - بوزدی ، بپقدی

حَقْل - تولا

خَرُوف - قیون

حَمَارٌ - اشك

خُبْز (عیش) - آكك

حَنِطَةٌ - بغدادی

خُدُّ - آل

حَوْلٌ - چوره ، اطراف

خَسَارَةٌ - زیان

حَيَّةٌ - ییلان

خَشَبٌ - اودون (جه) آخشاب

حَيْثٌ - چونکه ، هرتقدر

خَشْبَةٌ - اودون پارچه سی

خ

خَطْبَةٌ - وعظ ، نصیحت

خَفِيفٌ - یینی ، خفیف

خَانِمٌ - یوزك

خَلٌّ - سرکه

خَادِمٌ - اوشاق (ج) خُدَّام

خَلْفٌ - ارد ، ارقه

خَافٌ - قورقدی

خَمْسٌ - مؤنث

خَالَ - دای

خَمْسَةٌ - بش

خَاةٌ - تیزه

خَمْسُونَ - مذکر

خَامِسٌ - بشنبی

خَمْسِينَ - اللی

خَبَّازٌ - آکمهکی

خَنْجَرٌ - خنجر

خَبْرٌ - خبر (ج) آخبار

خَيْطٌ - اپلک

ز		خیاط - ترزی
		خیمه - چادر (ج) خیم
	ذ	و
بو	ذات	دار - دوندی * طولاشدی
	ذات (ج) ذوات	دآرس - شاگرد
	ذالك - شو	دجاجة (فرخه) - طاووق
	ذبح - بوغاز لادی	دخول - کیردی
	ذراع - قول	دراهم - یاره
	ذالك - او	در بزمین - ترا بزان * قورقوناق
	ذهب - آلتون	درس - درسنی او فودی
	ذهب - کیتدی	دفن - کومدی
ر		دق - اوردی * چالدی
	رابع - دردنجی	دم - قان
	رأس - باش	دمع - کوز یاشی (ج) دموع
رعاة	راع - چوبان (ج)	دون - سز
	رام - آتان	

سَارِق، سَرَّاق	خوسز	کوردی	رَأَى
سَبْع	مؤنث	رئیس (ج)	رَأَيْس
سَبْعَة	بدی	پروردکار، بیودوب بسلین	رَبِّ
سَاعَة	ساعت	عودت ایتدی	رَجِع
سَافِر (الی)	کیتدی	ارکک (ج)	رَجُل
سَتَّارَة	پرده	ایاق (ج)	رِجْل
سِتَّ	مؤنث	قورشون	رِصَاص
سِتَّة	الئی	آتدی	رَمَى
سَخِي	جوورد (ج)	روزک	رَمِج
سَرَج	اکر (ج)	ز	
سَرَق	چالدی	قورو اوزوم	زَيْب
سَطْح	سطح (ج)	جام، شیشه	زُجَاجَة
سَقْف	ظام (جه)	صارصدی	زَعَزَع
سَفَر	سیاحت، سفر	باغردی	زَعَق
سَفَرَجَل	آبوا	س	
سَكَن	ساکن اولدی	سؤال ایتدی	سَأَلَ
		دیلنچی	سَأَلَ

آلمہ (صاتون آلمہ)	شرائط	بیچاق	سکین
اور تاق (ج) شرکاء	شريك	زنجیر (ج) سلاسل	سلسلہ
آریہ	شعیر	قور تولدی	سلم
یاقدی (موم و سائره)	شعل	مردبان	سلم
شفقتلو	شفيق	طوبدی • ایشندی	سمع
قراندش (آنا بابا بر)	شقيق	بالق	سمك
موم (ج) شموع	شمع	سنه (ج) سنوات	سنه
شمعدانلر	شمعدانات	چارشو	سوق
یوق (ج) شوارب	شنب	قلنج (ج) سیوف	سیف
چنال	شوكة	افندی (اولو) (ج) سادات	سید
ای شهر	شهر	خانم (ج) سیدات	سیده
جمالی	شیال		
معلم • اختیار • رئیس القوم	شیخ	ش	
		کنج (ج) شباب	شباب
		کنج قادین	شابه
		آغاج (ج) اشجار	شجرة
		شخص	شخص

صَالِح	- طوغری	صَبِيح	- چوجوق
صَبِيحَة	- قیز چوجوقی	صَدَقَة	- احسان (صدقه) (ج) صدقات
صَعْب	- کوچ ، مشکل	صَغِير	- کوچک (ج) صِغَار
صَفَا	- صافی اولدی	صَوْت	- سس
صَيْد	- آو	صَيَاد	- آوجی
ض		ضَارِب	- اوران
		ضَجِيح	- شاته ، کورلتی
		ضَحِك	- کولدی
		ضَرَب	- اوردی
		ضِيعة	- چفتلك (ج) ضِيَاع
صَبِيح	- طار	طَاحُون	- دکرمن
ط		طَحَّان	- دکرمنجی
		طَحِين	- اون (دقیق)
		طَبَّاح	- آشچی
		طَبَّاخَة	- آشچی قاری
		طِب	- علم طب
		طَيِّب	- حکیم
		طَبَقَة	- قات (ج) طبقات
		طَرَد	- قوودی ، اعاده ایندی
		طِفْل	- کوچک چوجوق (ج) اطفال
		طَلَب	- ایسته دی ، آرادی
		طَلَع (من)	- چیقدی
		طَوِيل	- اوزون

ط

ظن - ظن ابتدی

ظہر - ظاہر اولدی

ظہر - آرقه

ظہر - اوكله * اوكله وقتی

ع

عام - سنه

عالم - عالم (ج) علماء

عبد - قول (ج) عباد

عنیق - اسکی

عجله - تکرک

عجوز - اختیار

عد - صایدی

عده - عدد * برقاج

عَدَس - مرجک

عذاب - اذیت

عذب - اذیت ابتدی

عربیه - عربیه

عرف - طانیدی

عُظْشَانٌ - صوسز

عظیم - بیوک * اولو

علم - ییلدی

علم - ییلدی

علی - اوزره * اوزرینه

علی الأفل - هیچ اولمزایسه

علی مهل - آغر * یواش

علی غفلة - غفلتله

عمل - یاپدی

عنب - اوزوم (ج) أعناب

عند - قت * (ادات ظرف)

عزّة - کچی

عنق - یون * (ج) أعناق

عن قریب - یقینده

عوضاً عن أن - بدلاً * یرینه

فَارِس	- آتلی (ج) فرسان	عید	- بیرام
فَارِق	- آیرلدی	عیش	- آکک
فَتَح	- آچدی		
فِرَاش	- یتاق	ع	
فِرِح	- فرحلاندى	غائب	- غیب
فِرْحَة	- طاووق (ج) فراخ	غاب	- غیبوت ایتدی
فِرْس	- قسراق	غایبه	- اورمان
فِرْضَة	- کوش	غدا	- یارین
فِرْضَاء	- فاضلار	غسالة	- چاشورجی قالدین
فِرْضُولِي	- الای یعنی ایله اوغراشان کسه	غش	- آلداندى
فِعْل	- ایش (ج) افعال	غضب	- حد تاندی
فَقِير	- فقیر (ج) فقراء	غلا	- بهالاندى
فَلَاح	- چفتجی اکنجی	غني	- زنکین (ج) اغنياه
فَلَاحَة	- چفتجیلک		
فُلُوس	- پاره (مترده)	ف	
فُوطِيَة	- حاوی پشکیر		
فُوق	- یوقاری	فَار	- فارده (ج) فیران

فهم	-	آکلادی	قصر	-	قصادی
فی	-	ده (ادات ظرف)	قصر	-	کوشک (ج) قصور
فی الحقیقة	-	صحیحاً	قصیر	-	فیصه
			قط	-	کدی (ج) قِطَاطُ
			قط	-	هیچ اصلا
قائل	-	دیان سوپلیان	قطعة	-	پارچه
قال	-	دیدی سوپلیدی	قلم	-	مکتب (ج) افلام
قام	-	قالقدی	قمح	-	بغدای دانه سی
قاموس	-	لغت			
قبالة	-	قارشو ' فارشوسنده			
قدام	-	اوك	ك	-	کبی (ادات تشبیه)
قدر	-	مقتدر اولدی	کبر	-	بیودی
قرأ	-	اوقودی	کبش	-	قوچ (ج) کباش
قرب	-	یاقلاشدی	کبیر	-	بیوک (ج) کبار
قرب	-	یاقلاشدیردی	کتاب	-	کتاب (ج) کتب
قرب	-	یقین	کتاب	-	مکتب (ج) کتاتیب
قصد	-	یوکلدی	کشب	-	یازدی

ک